

Saknr 1015/23
Arkivsak: 2022/182089

Til Seksjon for kunst og kulturutvikling

Innspill til ny strategi for kulturfrivillighet

Byrådet behandlet saken i møtet 26.01.2023 sak 1015/23 og fattet følgende vedtak:
Byrådet avgir innspill til Kultur- og likestillingsdepartements nye strategi for kulturfrivillighet slik den fremkommer av byrådets forslag i saksframstillingen.

Byrådsleders avdeling stab, 26.01.2023

Ann Kristin Solsand

Byrådssak /23

Saksframstilling

Vår referanse: 2022/182089-2

Innspill til ny strategi for kulturfrivillighet

Hva saken gjelder:

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) har startet arbeidet med å utvikle en ny strategi for kulturfrivillighet og et utredningsarbeid for regionale kulturfond. Kulturfrivillighetsstrategien skal bidra til å løfte kulturen lokalt og regionale kulturfond skal styrke de regionale virkemidlene på kulturfeltet. Videre skal den legge til rette for et samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen og bidra til målet om bred deltakelse og tilgang på møteplasser og kulturarenaer over hele landet.

Kultur- og likestillingsdepartementet ber nå frivillige organisasjoner, kommuner, fylkeskommuner og andre aktører om å komme med innspill til strategiarbeidet. Når utkastet til strategien er ferdig vil KUD sende strategien ut på høring.

Denne saken gjelder Bergen kommunes innspill til strategiarbeidet.

På innspillsidene til Kultur- og likestillingsdepartementene er det fire områder som de ønsker innspill på, i tillegg til innspill om regionale kulturfond. Innspillsområdene er:

1. Bred deltakelse og tilgang på kunst og kulturaktivitet i hele landet.
2. Møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser.
3. Samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen.
4. Offentlige tilskuddsordninger og tiltak.

I innspillet til Bergen kommune er det innhentet relevante punkter fra kulturetaten og disse er innarbeidet i saksframstillingen.

Frist for å levere innspill til Kultur- og likestillingsdepartementet er 1. februar 2023.

Økonomiske konsekvenser:

Denne saken har ingen økonomiske konsekvenser for Bergen kommune.

Byrådets vurdering og anbefaling/konklusjon:

I Bergen har vi et rikt frivillig organisasjonsliv innen kulturfeltet som står ovenfor flere av de samme utfordringene knyttet til byråkratisering av tilskuddsordninger, frafall etter pandemien og behov for egnede lokaler og møteplasser som den øvrige frivilligheten i Bergen gjør. Kulturfrivilligheten bidrar til å skape bredde av kulturaktiviteter i Bergen, og er for mange inngangen til den profesjonelle kulturen senere.

For at kulturfrivilligheten skal kunne blomstre bør den nye statlige strategien for kulturfrivillighet ta for seg forbedring av rammebetingelsene for å kunne drive frivillig virksomhet og kulturaktiviteter. Dette innebærer oppgradering og tilgjengeliggjøring av

eksisterende lokaler for kulturaktivitet slik at alle har mulighet å delta, en satsing og prioritering på spillemidler til kulturbygg og øvrige tilskudd til nye og eksisterende kulturarenaer, forenkling av søknads- og rapporteringskrav for tilskuddsordninger samt tiltak for å få opp igjen medlemstallene i organisasjonene etter pandemien.

Det er også viktig at strategien rommer hvor forskjellige ulike byer og regioner er, da de har ulike satsinger innen forskjellige felt og miljøer, samt ulike forutsetninger og potensiale for kulturaktiviteter.

De regionale kulturfondene bør se og imøtekomme regionale behov og forutsetninger, og fordeles ut ifra regionale ulikheter og hvilke forutsetninger og satsinger som de ulike kommuner og regioner til enhver tid har.

Vedtakskompetanse:

Byrådets fullmakter §2.1 Byrådets kompetanse som politisk organ.

Byrådet har kompetanse til å utøve politisk skjønn innenfor alle områder av sine fullmakter hvor adgang til å utøve et slikt skjønn – ikke eksplisitt er avgrenset.

Byråd for kultur, frivillighet og inkludering innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

Byrådet avgir innspill til Kultur- og likestillingsdepartements nye strategi for kulturfrivillighet slik den fremkommer av byrådets forslag i saksframstillingen.

Dato: 17. januar 2023

Eduardo Andersen
Byråd for kultur, frivillighet og inkludering

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Saksframstilling:

1. Brei deltaking og tilgang på kunst og kulturaktivitet i heile landet

Frivillig innsats er heilt avgjerande for å skape aktivitet lokalt og regionalt. Fleire er bekymra for rekruttering både av publikum, frivillige og deltakare i kulturaktivitetar etter koronaen, spesielt for barn og unge.

Spørsmål:

Kva er dei største utfordringane for at fleire skal kunne delta i kulturfrivilligheita?

Kva slags erfaringar har lag og foreiningar gjort seg under og etter koronaen?

Kva kan gjerast for å nå grupper som i mindre grad deltek og inkludere fleire i aktivitetar?

Det er store variasjoner på hvilke utfordringer som melder seg for de ulike feltene innenfor kulturfrivilligheten. Kulturfrivilligheten er mangfoldig, og det vil derfor være forskjellige utfordringer knyttet til ulike aldersgrupper, kjønn, personer med funksjonsvariasjoner eller lignende.

Det som er felles for de fleste organisasjonene er at det er behov for tilgjengelige lokaler og møteplasser i områdene hvor folk oppholder seg til daglig, altså i nærmiljøet. For å nå grupper som deltar i mindre grad, vil lokale nærmiljøarenaer med varierte aktivitetstilbud kunne være viktig. Mange øvingslokaler, produksjonslokaler og visningslokaler er gamle, lite tilgjengelig og dårlig tilrettelagt. En fellesnevner er også at mange lokaler ikke er egnet til bruk innen kunst og kultur, og slik hindrer både deltagelse og kreativitet.

Barn og unge

Terskelen for å delta må være lav, og det må sikres at informasjon om aktivitetstilbudene når ut til målgruppene. Til dette trenger vi gode kommunikasjonskanaler som er enkle å navigere i, og hvor «all» informasjonen er samlet på ett sted. Barn og unge ønsker seg bedre informasjon om tilbudene som finnes, gjerne lokalisert på en samleside kategorisert etter sjanger/kulturuttrykk, alder/målgruppe og bydel. Flere uttrykker at de vet at det finnes aktiviteter å delta på, men ikke tilstrekkelig informasjon om hvordan de selv kan delta. Barn og unge uttrykker også at de ønsker å være med å planlegge og tilrettelegge for aktivitet, og at de ønsker hjelp eller veiledning av kompetente voksne for å få dette til. De ønsker også at det skal være lettere å finne informasjon om tilgjengelige tilskudd for å avholde arrangementer på eget initiativ. Andre elementer som bidrar til å gjøre terskelen høyere for deltagelse er i noen tilfeller reisevei og pris.

Barn og unge uttrykker at de ønsker gratis og tilgjengelige møteplasser. Det innebærer at en del av disse møteplassene må ha beliggenhet i nærheten av der ungdom bor, og at de må være gratis å bruke. Møteplassene bør være utstyrt med relevant utstyr, tilpasset ungdoms interesseområder. Ungdom ønsker også veiledning og opplæring av profesjonelle/kompetente voksne for å kunne utvikle seg innenfor sine interesser på sine møteplasser. En del ungdom bruker digitale plattformer når de møtes, og en utvikling av kulturelle digitale plattformer kan være aktuelt.

Eldre

Eldre er en stor og viktig ressurs i samfunnet, og er i kraft av sin livserfaring en stor ressurs for kunst- og kulturlivet. Mange har vært deltakere i det frivillige amatørkulturlivet gjennom store deler av sitt liv, eller de har bakgrunn som profesjonelle utøvere. Man må legge til rette for at frivillige organisasjoner blir gjort oppmerksomme på og belønnes for å benytte potensialet som ligger i å være en aldersvennlig organisasjon og bør få mulighet til å tilegne seg informasjon om hva de kan gjøre for å involvere flere seniorer i aktiviteten sin.

Det er ulik grad av deltakelse blant ulike grupper eldre, og vi ser blant annet at eldre menn, særlig dem uten høy utdanning, er lite aktive i kulturlivet. Strategi for kulturfrivillighet bør derfor ha et særlig fokus på denne gruppen.

Personer med funksjonsvariasjoner

Frivillige organisasjoner må være rustet for en virksomhet der alle opplever tilhørighet med meningsfulle relasjoner, og at hver enkelt deltaker har mulighet til å utvikle og utfolde seg kreativt og kulturelt, uavhengig av individuelle utgangspunkt. For noen vil deltagelse kun bli mulig gjennom oppfølging av pedagoger som sikrer at opplevelsen blir god både for den enkelte og resten av gruppen. Interesseorganisasjonene er derfor viktige bidragsytere til kunnskap, kjennskap og sosial deltagelse for mennesker med utviklingsvariasjoner og deres familier. Interesseorganisasjonene sitter på viktig og oppdatert informasjon om målgruppen og er gode ressurser for både kommunen og frivillige organisasjoner for øvrig.

Det frivillige kulturlivet bør tilstrebe å legge til rette for relevante og tilpassede kulturaktiviteter slik at mennesker med utviklingsvariasjoner finner trygghet og motivasjon til å delta. Flere kulturorganisasjoner bør gjennom bevisst tilrettelegging og målrettet rekruttering vise seg som gode arenaer for inkludering og integrering av mennesker med ulike funksjonsnivå. Det bør legges vekt på å utvikle tilbud med lav terskel og inkludere flere grupper i organisasjonenes aktiviteter.

Konsekvenser av pandemien

Under pandemien var det en rekke organisasjoner som måtte legge ned aktiviteten, eller legge om aktiviteten over lengre tid. Noen kunne til dels gjennomføre aktivitetene, men med mindre kapasitet enn vanlig. I etterkant av at samfunnet har åpnet opp igjen, er det flere som strever med å få tilbake medlemmene på lik linje som de fleste områder innen frivillig sektor. Mange organisasjoner har hatt stort fokus på rekruttering, og det bør støttes opp under organisasjoner som samarbeider om å få dette til. Generelt bør man belønne organisasjoner som får til gode samarbeidsprosjekter, som også reduserer byrden av søknads- og rapporteringskrav.

2. Møteplassar og tilgang på egna kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevingar

Kulturfrivilligheita er avgjerande for læring og kompetansmiljø over heile landet, og bidreg til å gjere den profesjonelle kulturen meir tilgjengeleg for folk. Ei av dei store utfordringane lokalt og regionalt er tilgangen på gode lokale og kulturarenaer for øving og framføring.

Spørsmål:

Kva kjenneteiknar møteplassar der det er lagt til rette for læring og gode opplevingar?

Kva er dei største utfordringane og suksessfaktorane for å sikre tilgang på egna lokale og kulturarenaer?

Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?

Sosiale møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom det kommunalt eller regionalt legges til rette for slike møteplasser, kan man styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse og forebygge sykdom. Trygge uteområder og uformelle møteplasser som frister til opphold og sosial kontakt er helt sentralt, og kan øke følelsen av tilhørighet til nærmiljøet, samt være en inngangsport til det frivillige kulturlivet. Eksempler på møteplasser er aktivitetssentre for unge og eldre, kultur- og samfunnshus, frivilligsentraler, seniorsentre, parker, turstier og lekeplasser. Det er viktig at disse møteplassene er synlige og lett tilgjengelige, og i trygge omgivelser for at de skal tas i bruk og for at man skal kunne skape et godt miljø for læring og gode opplevelser.

Kulturarenaer realiseres gjennom gjenbruk av bygg, sambruk med andre sektorer og nybygg. I et klima og miljøperspektiv er det sentralt å satse på gjenbruk av bygg. Dette krever stort

fokus på vedlikehold og tilrettelegging for å kunne skape innbydende, åpne og inkluderende møteplasser. Sambruk med andre sektorer er også helt sentralt for å hindre at kulturbygg og lokaler står tomme deler av dagen. Dette vil igjen kunne være en katalysator for et større fellesskap i kulturarenaer og sterkt bidra til høy aktivitet godt læringsmiljø og gode kunst og kulturopplevelser.

Deltakelse i amatørkulturlivet skaper samfunnsbevisste og engasjerte innbyggere, gir muligheter for kreativ utfoldelse og en meningsfylt fritid, og ikke minst skaper aktiviteten i mange tilfeller tilhørighet til eget nærmiljø eller til egen bydel. Deltakelse i amatørkulturlivet er i en slik sammenheng også viktig i et folkehelseperspektiv.

Gode møteplasser for amatørkulturfeltet er arenaer som er plassert i nærmiljøer, og som er utformet på en slik måte at de imøtekommer feltets mange behov. Det vil si at lokalene må være fleksible og tilpasset en rekke ulike aktiviteter. Det må være lokaler som har akustikk som gjør dem egnet for sang og musikk. Der må være lagringsplass slik at de ulike organisasjonene slipper å dra med seg tungt utstyr frem og tilbake hver gang (eksempelvis innen korps eller husflid). Gulv må være tilpasset for dans der dette er aktuelt, og lokalene må være tilgjengelige for alle, uansett funksjonsnivå.

Gode nærmiljølokaler har også et generasjonsperspektiv der det tilrettelegges for at barn, voksne, eldre og mennesker med spesielle behov kan møtes på en felles arena.

Byggene bør i størst mulig grad samlokaliseres med andre typer lokaler og uteområder som kan fungere godt sammen og i gåavstand til kollektivtrafikk og knutepunkt. Dette gir god tilgjengelighet til kulturarenaer og bidrar til økt interesse for deltakelse også fra eldre. Slik oppnås gevinster for alle; et vitalt byliv, samhandling og fellesskap mellom aktører, trygge uteplasser og ivaretagelse av et generasjonsperspektiv, som er både aldersvennlig og et gode for alle aldersgrupper. Sambruk av lokaler og delte opplevelser er viktig for overføring av kunnskap og lærdom mellom generasjoner, og mye går tapt om unge og eldre lever i separate samfunn.

Det at den eldre befolkningen er svært mangfoldig både i livsfase, bakgrunn og funksjonsnivå innebærer behov for nyansert tilrettelegging, både med tanke på tilgang til, åpningstider og deltakelse i kulturbyggs mangfoldige tilbud. Universell utforming av kultur- og aktivitetslokaler er en viktig forutsetning for at alle skal kunne delta i kulturlivet, både som utøvere og som publikummere. Tilgjengelighet til bygg er avgjørende for å sikre personer med funksjonsvariasjoner mulighet for deltagelse i kunst- og kulturlivet. Men tilgjengelighet til byggene er ikke nok. Alle som bruker arenaene, skal kunne høre hva som blir sagt og formidlet der. En gylden regel innen universell utforming er at bygninger og uteområder tilrettelagt for personer med funksjonsvariasjoner, også fungerer godt for alle andre.

Kulturbruksundersøkelser viser at en av de viktigste forutsetningene for bruken av kulturtilbud er tilgjengelighet. Det bør være et mål å gjøre kunst og kultur av høy kvalitet tilgjengelig for flest mulig. Dette innebærer en satsning på formidling og tilgjengiggjøring for ulike grupper. Tilbakemeldinger fra interesseorganisasjoner viser at det generelt er et problem at tilgjengelighetskravene ikke etterleves. Økonomi, tilgjengelighet til ledsager og transport er også av avgjørende betydning for deltakelse.

Universell utforming er ikke bare knyttet til det bygningsmessige, men man må også tenke universell utforming av kulturtilbud og ha bevissthet om hvordan flere med sansetap generelt kan få oppleve kulturtilbud. En snakker ikke bare om å tilrettelegge for fysiske funksjonsvariasjoner, men også for intellektuelle og kognitive funksjonsvariasjoner. Dette kan skje ved å utforme produkter, omgivelser, programmer og tjenester slik at de er enkle og intuitive i bruk, for eksempel ved bruk av symboler istedenfor tekst og tydelig skilting og informasjon. Innovative digitale løsninger kan også bidra til å gjøre kulturtilbud mer

tilgjengelig for mennesker med sansetap. En digital løsning for teksting kan åpne nye muligheter for hørselshemmede, og en app eller annen løsning som tilbyr synstolking kan gi synshemmede en mulighet for å oppfatte den visuelle delen av en forestilling. Slike løsninger viser seg også å gi mennesker med funksjonsvariasjon som gjelder det kognitive, mulighet for å oppfatte mer av innholdet.

Innen frivillig kulturvern er det også viktig med åpne, tilgjengelige møteplasser, men på dette feltet finnes det en del begrensninger i selve kulturminnene, som ofte ikke er universelt utformet i seg selv, og som ikke nødvendigvis kan tilpasses på grunn av fredning. Da må innholdet presenteres på nye måter, for eksempel digitalt eller ved pop up utstillinger/foredrag, samarbeid med organisasjoner og institusjoner om arrangementer/markedsføring/streaming osv. Videre bør det tas noen prinsipielle avgjørelser hvor mye av kulturminner som skal tilgjengeliggjøres, samt hva som ikke skal tilgjengeliggjøres.

Spillemidler

I 2022 godkjente Vestland fylkeskommune spillemiddelsøknader til lokale kulturarenaer i Vestland for om lag 32 millioner kroner, men det var bare 6 millioner til fordeling. Søknadsomfanget viser bredden og omfanget av kulturlivet på Vestland, men beløpet som var til fordeling viser ikke en satsing på feltet sammenlignet med idrettsfeltet. Det er et stort etterslep på regionale midler til kulturarenaer, og etterslepet vil bare bli større dersom tilskuddspotten slik den er nå blir vedvarende. Det er en stor skeivfordeling når det kommer til spillemidler til kulturarenaer og det er derfor viktig at dette blir adressert i kulturfrivillighetsstrategien. Tilskudd til kulturarenaer er et viktig løft om kulturfrivilligheten skal få blomstre videre.

3. Samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

Det frivillige og det profesjonelle kulturlivet er gjensidig avhengig av kvarandre. Kulturfrivilligheita er ein viktig del av arbeidsmarknaden for profesjonelle kunstnarar og kulturarbeidarar (lyd, lys, dirigentar, instruktørar o.a.), og mange deler av det profesjonelle kulturlivet er avhengig av tilgang på frivillige ressurspersonar (festivalar, spel, opera, museum o.a.).

Spørsmål:

Kva er erfaringane frå samarbeid og samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen? Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre? Korleis kan samspelet bli enda betre og kva vil ein oppnå med dette?

Det er et utstrakt samarbeid mellom den profesjonelle og den frivillige kulturen i Bergen. Det frivillige feltet skaper arbeidsmuligheter for profesjonelle kunstnere samtidig som at de profesjonelle aktørene bidrar tilbake med kompetanseheving, kvalitet og utvikling.

Store deler av det profesjonelle arrangørlivet, som for eksempel festivalene, er også helt avhengig av frivillig arbeidskraft. Mye av denne aktiviteten er prosjektbasert, dvs. det er mye arbeid i og rundt en kort periode og mindre ellers i året. Arrangører og produsenter er derfor avhengig av midlertidige ansettelser av kulturarbeidere eller frivillige da det er mest travelt. Utfordringen er derfor å holde på dyktige og kompetente arbeidere fra år til år, og mange aktører bruker store ressurser på å finne nye prosjektansatte og å lære opp disse.

Virkemidler som legger opp til kompetansedeling, økt samarbeid og nettverk, er derfor viktig både for kulturfrivilligheten og inn mot det profesjonelle feltet. I Bergen har vi flere nettverks- og kompetansesentre som ivaretar den store bredden av utøvelse og kompetansenivå, og ofte særlig viktig for aktører i sjiktet mellom amatør og profesjonell. Eksempler på disse er

Amatørkulturrådet, AKKS, Brak, ProScen, Vestnorsk Filmsenter, VISP, Bergen Dansesenter, Design Region Bergen og Vestnorsk Jazzsenter. Kompetansesentrene bidrar også med programmer som sikrer rekruttering og kompetanseheving på tvers av det profesjonelle musikkfeltet og amatørfeltet.

Nettverks- og kompetansesentrene må styrkes og det må legges til rette for at sentre med potensial for å utvide sin virksomhet og sine nedslagsfelt får mulighet til det. For eksempel har VISP tatt et nasjonalt ansvar uten at staten har fulgt opp satsingen gjennom tilskuddsmidler.

Amatørkulturorganisasjoner bruker betydelige ressurser på faste profesjonelle instruktører, og er i mange sammenhenger viktige arbeidsgivere. Mange organisasjoner har jevnlig prosjekt der de samarbeider med profesjonelle musikere, dirigenter, komponister, dansere, teaterinstruktører osv. frem mot en bestemt konsert eller forestilling. Dette er ofte inspirerende for amatørerne, og er med på å tilføre deltakerne mer faglig kunnskap om sitt felt, og løfte organisasjonens nivå.

En ser at organisasjoner som er bevisst på å bruke gode instruktører som klarer å inspirere medlemmene/deltakerne, utvikler kvaliteten i aktiviteten på en positiv måte. Dette resulterer gjerne i at det blir mer attraktivt for flere å være med.

Samtidig blir skillet mellom amatør og profesjonell stadig utfordret, og det kan i dag være kort vei fra f.eks. hobby- til fulltidsmusiker. Ofte er eksponering, uavhengig av sjanger, det viktigste tiltaket for rekruttering, og helst så tidlig som mulig.

Ungdommer i Bergen uttrykker at de ønsker å ha større medvirkning og mulighet for deltakelse i kulturlivet. De ønsker å lære seg hvordan de arrangerer konserter og festivaler, hvordan de produserer film, lyd- og lysteknikk, og ferdigheter innen alle kunstuttrykk. Barn og unge er også morgendagens kulturpublikum, kulturutøvere og kulturledere. Det er viktig at de har mulighet til å få delta og utvikle seg på et tidlig tidspunkt om de ønsker det. Bergen kommune har flere år utlyst *Kultursommerjobb* for ungdom i alderen 16-20 år. I Kultursommerjobb får ungdom utvikle og fremføre pop up-forestillinger i samarbeid med profesjonelle mentorer. Stillingene er svært populære, og ungdom har uttrykt at dette er noe de ønsker mer av.

For å få opplæring i og erfaring med relevante miljø er det også hensiktsmessig å åpne opp kulturarenaer i større grad for barn og ungdom, slik at de får oppleve profesjonelle aktører og også være med å utvikle produksjoner og arrangementer i profesjonelle settinger med profesjonelle aktører. AKKS Bergen har en egen ungdomsarrangørgruppe som arrangerer konsertserien UFLAKKS. Dette er et tiltak som bidrar til at ungdom får være medbestemmende over egen kulturscene og utvikle allsidig kompetanse som konsertarrangører. Filmveksthuset BAKOM er også en arena hvor ungdom som ønsker å utvikle sine ferdigheter innen film og spillutvikling kan møtes og få god veiledning av profesjonelle voksne. Bergen kommune har en tilskuddsordning som økonomisk bidrar til utvikling av festivaler kurs og arrangementer hvor ungdom er spesielt medvirkende i planlegging og gjennomføring.

Når mennesker blir eldre og ikke lenger kan være aktivt utøvende innen kunst og kulturlivet, kan det å oppleve andre sin kreativitet som sansende publikummer, bli ekstra viktig. Å delta på et kulturarrangement er både å oppleve og å delta i kunst og kulturlivet. For å lykkes i arbeidet med at flest mulig eldre skal ha reell tilgang til gode kulturopplevelser i et fellesskap med andre, er det viktig å tilrettelegge for strukturer som muliggjør dette. Kulturopplevelser i arenaer nært på er et overordnet mål. Nært på hjemmeboende kan være lokale kulturarenaer i bydelene, men også tilrettelegte lokaler i samarbeid med andre offentlige etater som sykehjem, eldresenter og skoler.

Utvikling av et aktivitetskort for eldre som Sandefjord kommune har gjort, kan bli attraktivt og en vei inn til deltakelse og opplevelse. Aktivitetskort for eldre ligner på aktivitetskortet som barn og unge i lavinntektsfamilier får og gis aleneboende minstepensjonister. Kortet skal bidra til en mer aktiv og sosial hverdag for eldre, med blant annet kulturopplevelser. Et godt utviklet Aktivitetskort vil kunne bidra til at aktive eldre tar med seg en venn, nabo eller bekjent og oppsøker byens mangfoldige kulturliv. En slik "inngangsbillett" til profesjonelt kulturliv og amatørkulturliv, vil kunne øke tilgjengeligheten, åpne dører og inkludere deler av befolkningen som ikke oppsøker dette på eget initiativ.

Manglende erfaringer og kunnskap om målgruppen mennesker med funksjonsvariasjoner har satt begrensninger for det profesjonelle kunstfeltets arbeid og ikke minst har manglende kjennskap til behov hos målgruppen vært en vesentlig faktor for ikke å satse på tilbudsutforming. Et sterkere samarbeid mellom det profesjonelle kunstfeltet og interesseorganisasjoner for målgruppen og andre nærstående personer, er viktig med tanke på at kunst- og kulturlivets ressurser bør gjøres bedre tilgjengelig for mennesker med utviklingshemming.

De siste fem årene har vi sett flere personer med utviklingshemming, særlig med Downs syndrom, i spillefilmroller, serier, i reklame og på teaterscenen. Dette er eksempler på at det frie, profesjonelle kunstfeltet også kan dra nytte av de unike ressursene hos personer med utviklingshemming for å skape kunst av høy kvalitet. Synliggjørelse av målgruppen på skjerm og scene er også viktige tiltak i utviklingen av identitet og selvfølelse. Å kunne ha gode rollemodeller i kulturlivet og mediebildet er viktig med tanke på å bekrefte at en selv er en anerkjent og verdsatt del av samfunnet.

4. Offentlege tilskotsordningar og tiltak

Offentlege myndigheiter på ulike forvaltningsnivå bidreg både gjennom direkte tilskot, ved å leggje til rette for at aktivitet kan gjennomførast, og gjennom dialog og samhandling med sentrale organisasjonar.

Spørsmål:

Kva er dei største utfordringane med dagens ordningar og korleis kan dei bli enda betre?

Kva hindrar og fremmar frivillig engasjement og kva kan gjerast for å forenkle og samordne ordningar?

Korleis kan offentlege myndigheiter få til et godt samarbeid og samspel med frivillige organisasjonar?

Korleis kan verkemiddel og tiltak på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå innrettast for å bli enda betre?

Hovedutfordringen knyttet til tilskudd er for omfattende og krevende søknads- og rapporteringskrav fra de fleste stedene hvor frivillige lag og organisasjoner kan søke om tilskudd. Byråkratiseringen og profesjonaliseringen av tilskuddsordninger har utviklet seg i et tempo som mange frivillige lag og organisasjoner ikke har klart å følge med på. En forenkling av søknads- og rapporteringskrav vil bidra til at det frivillige organisasjonslivet vil få mer tid til å bruke på aktiviteter og rekruttering av flere medlemmer. Dette gjelder ikke bare for kulturfrivilligheten, men for samtlige frivillige lag og organisasjoner.

Mange opplever at det er vanskelig å sette opp et godt budsjett, fordi det er usikkert hvor mye støtte en vil få fra ulike bidragsytere. Dette resulterer ofte at organisasjoner nedskalierer sine arrangementer fordi en ikke har fått inn nok midler til å gjennomføre i henhold til søknad. Det er mulig at dette kan avhjelpes noe ved at søkerne tilbys kurs i søknadsskriving.

Eldre i frivillige organisasjoner blir mer og mer digitale, og kan i stor grad jobbe innenfor de samme rammene som andre. Det er viktig å legge til rette for god veiledning i søknadsprosessen, men også tilstrebe å forenkle søknadsskjemaer- og prosesser for denne målgruppen slik at veiledning ikke blir nødvendig. Dette er viktig for å ikke ekskludere denne gruppen av organisasjonslivet. Dette er også gjeldende for ungdomsorganisasjoner, da denne målgruppen også i flere tilfeller trenger veiledning for å søke tilskudd. Frivillige lag og profesjonelle utøvere som samarbeider med frivillige og barn og ungdom bør også kunne søke midler til prosjekter som fremmer deltakelse fra målgruppen.

Frivillige organisasjoner trenger kunnskap om tilretteleggelse og inkludering. Søkbare ordninger, eller andre muligheter for tilskudd til utvikling av tilbudet for å kunne være en inkluderende organisasjon der mennesker med funksjonsvariasjoner kan være et fullverdig medlem, vil gi denne målgruppen tilgang på det totale organisasjonsliv. Interesseorganisasjoner bør i større grad oppfordres til å jobbe ut mot organisasjonslivet i lokalmiljøet for å spre kunnskap og bevisstgjøring.

Regionale kulturfond

Regjeringa har satt i gang ei utredning av regionale kulturfond som skal stimulere til auka kunst- og kulturaktivitet lokalt. Målet er å styrke samspelet mellom profesjonelt og frivillig kulturliv, i tillegg til å forsterke lokal og regional kulturfrivilligheit. Regionale kulturfond skal vere eit supplement til Norsk kulturfond, som forvaltest av Norsk kulturråd og som har heile landet som verkeområde. Departementet ber om innspel til utredninga av regionale kulturfond i tilknytning til strategiarbeidet.

Spørsmål:

Korleis kan eit regionalt kulturfond innrettast for å supplere – og ikkje overlapp - ordningar som allereie finst?

Korleis kan eit regionalt kulturfond innrettast på ein måte som minimerer dei administrative byrdene?

Formålet med et regionalt kulturfond bør være å se og imøtekomme de regionale behovene og forutsetningene på en bedre måte enn de eksisterende strukturene allerede gjør. Dette vil si at fondene ikke bør være ett format over hele landet, men være innrettet etter hvordan kunst- og kulturfeltene i de ulike regionene ser ut og hva de har behov for.

I stedet for å basere seg på et regionaliseringsprinsipp, bør de regionale kulturfondene fordeles ut ifra regionale ulikheter og hvilke forutsetninger og satsinger som de ulike kommuner og regioner til enhver tid har - innen det profesjonelle og frivillige feltet, og for samspill mellom disse. I mange deler av landet finnes allerede gode etablerte satsinger i dette sjiktet som mangler finansiering for å kunne nå sitt potensial.

Vi er bekymret over at dersom midlene faller til fylkeskommunene å fordele i sin region så kan spørsmål som hvorvidt tiltakene/prosjektene har regional verdi eller nedslagsfelt overskygge kvaliteten i tiltakene og potensial for måloppnåelse.

Vi mener at kulturrådet ikke bør frasi seg alt ansvar for fordelingen av midlene i de regionale kulturfondene, og at det vil være en fordel dersom kulturrådet nasjonale overblikk og kvalitetssikring på fordelingen av også disse midlene bevarer. Dette er viktig for den langsiktige utviklingen av kulturfeltet i Norge.

Landets storbykommuner har i dag et bredt tilfang av ulike tilskuddsordninger og et godt utbygd system for administrativ forvaltning av tilskuddsmidler, arbeider etter politiske kunst- og kulturplaner basert på nasjonale strategier og besitter svært god kunnskap om de ulike kunst- og kulturaktørene i byen. Aktører i Bergen kommune har mulighet til å søke tilskudd

både fra fylkeskommunen og kommunen, og det er vår oppfatning at dette er et gode for aktørene, som gir dem flere muligheter og flere bein å stå på. Det er likevel rom for økt samarbeid mellom fylkeskommune og kommune for å utvikle kulturfeltet i byen, og særlig i forbindelse med regionale kulturfond vil det være naturlig med et slikt samarbeid.

Et alternativ til fond som er rene tilskuddsordninger, er at fondene kan innrettes med mer aktiv forvaltning, og hvor fondet yter mer enn bare tilskuddsmidler. Slik vil man også kunne legge til rette for regionalt nettverk. Bergen kommune har gode erfaringer med dette, for eksempel fra mediefondet Zefyr for filmbransjen og Buzz for musikkbransjen. Her har man etter hvert bygget opp et godt fagmiljø i Bergen som absolutt kan videreutvikles.

Støtteordninger rettet mot amatørkultur og frivillighet i Bergen kommune dekker i dag et bredt spekter innen amatørkulturfeltet. Det kan blant annet søkes tilskudd til samarbeidsprosjekter mellom amatørkulturorganisasjoner og profesjonelle aktører og utøvere og til å heve kvaliteten på kulturaktiviteten gjennom tilpasset utstyr og kompetanseheving. Tilskudd skal bidra til å utløse lokalt engasjement og bidra til å skape vitale boområder. Det kan søkes tilskudd til kulturaktiviteter for barn og unge, for voksne, til seniorkultur, innen lokalhistorie og frivillige kulturvern, og til kultur- og fritidsaktiviteter for mennesker med funksjonsvariasjoner.

Selv om det i Bergen kommunens støtteordninger i dag kan søkes støtte til samarbeidsprosjekt mellom amatørkulturorganisasjoner og profesjonelle aktører, er det rom for en styrking av ordninger rettet mot mellomsjiktet mellom amatør og profesjonell. Det kan i noen tilfeller være utfordrende å søke tilskudd for aktører som driver frivillig eller semi-profesjonelt, men som ønsker å ta satse på og utvikle seg mot et profesjonelt virke. Man kan for eksempel tenke seg en ordning der man kan søke støtte til å få profesjonelle rammer rundt en amatørkulturoppsetning (teknikk, produsent, og lignende), eller til annen videreutvikling og profesjonalisering av virksomheten (mentor, regissør og utviklingsprodusent). Dette vil heve kvaliteten og engasjementet innen det frivillige kulturfeltet, samt bidra til at flere som ønsker det kan utvikle seg med tanke på å etablere seg inne det profesjonelle feltet.

Støtteordningene rettet mot det profesjonelle kunstfeltet er i dag i stor grad rettet mot kunstnerisk produksjon og formidling. Det gis i liten grad støtte til profesjonelle kunstnere som ønsker å drive kulturnæringsvirksomhet, for eksempel ved å utvikle og drive kursvirksomhet rettet mot den generelle befolkningen. For å supplere kan man tenke seg en støtteordning rettet mot profesjonelle kunstnere og aktører som ønsker å tilby kurs og verksteder for ulike befolkningsgrupper. For eksempel støtte til å tilrettelegge atelier, lydstudio og lignende for kursvirksomhet, innkjøp av utstyr eller subsidiering av deltakeravgift for at kurset skal kunne være tilgjengelig for et bredt lag av befolkningen. Dette vil kunne styrke kunstnerøkonomien ved å gi profesjonelle kunstnere og aktører et bedre inntjeningsgrunnlag, samtidig som det vil bidra til å øke interesse for og kunnskap om ulike kunstuttrykk i befolkningen, og være en inngang til egen kunstnerisk utvikling på enten amatør- eller profesjonelt nivå.

For å redusere de administrative byrdene knyttet til søking og rapportering på tilskudd for kulturfrivilligheten, bør offentlige institusjoner, amatører og profesjonelle kunne søke i samarbeid for å få tilskudd. Kommunale etater kan i større grad sikre de formelle delene av prosjekter slik at utøverne får konsentrere seg om produksjonen/arrangementet/aktiviteten. Dette kan utløse flere spennende samarbeid med skoler og barnehager som igjen kan gi frivillige organisasjoner økt oppmerksomhet, flere medlemmer og stor kompetanseutvikling.